

BARNBARN GENOM ADOPTION

- att bli mor/farförälder till barn
som adopterats

Denna skrift är framtagen genom ett samarbete mellan de tre auktoriserade adoptionsorganisationerna i Sverige

Adoptionscentrum
www.adoptionscentrum.se

Barnen Framför Allt
www.bfa.se

Barnens Vänner
www.bvadopt.se

Text: Kristina Lindstrand, leg psykolog och psykoterapeut

Formgivning: Mona Berglund, Barnens Vänner

Utgiven: 2021

© Barnens Vänner, Adoptionscentrum, Barnen Framför Allt

BARNBARN GENOM ADOPTION

- att bli mor/farförälder till barn
som adopterats

Citaten i skriften är hämtade från författarens psykologexomens uppsats. "Jag blev mormor på Arlanda – 12 kvinnors upplevelse av adoptivmormorskap".

Inledning

Länge beskrevs barnbarn som "livets efterrätt". Med en piggare äldre generation, som också lever längre, blir snarare barnbarnen huvudmålet. Aldrig tidigare i världshistorien har så många barn haft så många mor- och farföräldrar i livet. Och med fler friska äldre får också dagens föräldrar ofta mer hjälp av mor- och farföräldrar med "livspusslet" under småbarnsåren. Det gör att den äldre generationen ofta kan knyta starka känslomässiga band med sina barnbarn. Givetvis finns också exempel på kontakt som inte är så frekvent - den äldre generationen kanske inte har så nära kontakt med sina vuxna barn, jobbar fortfarande mycket själva, har en ny partner och/eller många andra aktiviteter de vill prioritera.

Liksom kvinnor i fertil ålder förväntas ha en vilja att skaffa barn, kan många i åldrar 65+ förväntas vara mor- och farföräldrar. Önskan kan ofta vara stark att de egna barnen ska få uppleva ett föräldraskap, att man själv ska få barnbarn och att se generationer i familjen växa vidare.

Men hur blir det när de egna vuxna barnen har svårt att bli gravida? Och om de väljer att bilda familj genom internationell adoption? Kan ett barnbarn som är adopterat väcka lika starka känslor hos mor- och farföräldrar som ett biologiskt? En barnlöshetskris väcker ofta frustration och sorg hos flera generationer i familjer, som det inte alltid är självklart att man pratar öppet om.

Som anhörig till en blivande förälder som ska adoptera har man ofta många frågor och funderingar, men känner sig inte alltid bekväm med att ställa dem och/eller vet inte vem som kan svara. Vissa frågor och funderingar har inte heller några självklara svar, utan det finns en mångfald av olika upplevelser som bara de som redan är familj eller mor- och farföräldrar genom adoption kan berätta om.

Den här skriften vänder sig främst till blivande mor- och farföräldrar, men också till andra släktingar och anhöriga som vill förbereda sig inför det nya släktband ett barn innebär. Forskning visar att barnbarn, för de allra flesta, upplevs som en glädje och blir en slags bekräftelse på ett meningsfullt liv. Det är inte en mindre genomgripande livserfarenhet att adoptera än att föda ett barn. För att de blivande föräldrarna och barnet ska känna sig bekräftade och älskade av sina nära och kära är den äldre generationens stöd oerhört viktigt.

"De är så gulliga och tillgivna och jag kan få skämma bort dem...för det är ju min dotter som uppfostrat dem."

Graviditet på olika sätt

Sverige är det land i världen där det idag finns flest internationellt adopterade, i jämförelse med folkmängden. Vi har länge varit en välfärdsstat där få nationella adoptioner genomförts under modern tid. Sverige och svenskarna har överlag haft en positiv inställning till adoption och även haft möjlighet att administrera och finansiera de noggranna legala processer samt sociala och medicinska kontroller som krävs för att rättssäkra adoptioner.

Att bilda familj är för många, åtminstone till en början, en intim fråga och graviditeten blir sällan "offentlig" förrän den kan anas eller inte går att dölja längre. Med en adoption är det givetvis annorlunda och blivande föräldrar genom adoption kan ha en flerårig process av strävan mot att få barn, som ibland är smärtsam både fysiskt och psykiskt. Diskussionerna kan ha varit långa och många innan man bestämmer sig för adoption. För andra är adoption ett enklare val, direkt ett alternativ till biologiska barn, och då kan adoptionsprocessen givetvis gå snabbare.

"Vi pratade ofta om barnlängtan. Hon kunde ringa ibland och gråta...Jag har inte varit i samma situation men när vi träffades och ville ha barn, då hände först ingenting. Och när jag fick mens...ja, då grinade jag. Ändå hade jag redan två barn...så det var ju stor skillnad. Men ändå - jag kunde verkligen förstå min dotter."

Idag får många barn en ny familj genom adoption i sitt ursprungsland. De barn som behöver en internationell adoption har numera någon form av, i förväg kända, särskilda behov. De kan komma från svåra psykosociala miljöer, har hunnit fylla flera år, ingår i en syskonskara eller har en funktionsnedsättning. Ofta väljer barnens representanter gifta par framför ensamstående, vilket kan förklara varför ensamstående ibland får ta emot de barn som har svårast att få en ny familj.

På 70- och 80-talet, när flest adoptioner gjordes, kunde barnen ofta komma med "eskort" och föräldrarna fick hämta sina barn på Arlanda flygplats. Idag hämtas alla barn av sina nya föräldrar i barnens ursprungsländer. Och när det är dags att återvända till Sverige står många mor- och farföräldrar och andra anhöriga och väntar förväntansfullt på en flygplats eller en tågstation. Det är äntligen dags att få träffa sitt efterlängtade barnbarn och hens nya föräldrar.

Gemensam väntan?

Väntan på ett barn genom adoption kan ofta bli lång. Detta på grund av att förberedelser med kontroller och utredningar av barn som behöver nya familjer och blivande föräldrar ska göras noggrant. Både Sverige och de ursprungsländer barnen kommer ifrån har bestämmelser och rutiner som måste följas och samordnas. Förutom medgivandeutredningen, som kommunen gör av alla som vill adoptera, går blivande föräldrar genom adoption en obligatorisk föräldrautbildning som på olika sätt förmedlar kunskap och förbereder dem i gemensamma reflektioner inför den kommande adoptionen.

Adoptionsorganisationerna i Sverige, som administrerar och förmedlar internationella adoptioner, kan sällan exakt säga hur lång väntan på ett barn kan bli. Det många blivande föräldrar genom adoption kan uppleva som påfrestande är att de inte heller vet hur gammalt barnet kommer vara och när/hur man ska förbereda sin resa. Först när det kommer ett eventuellt besked om att ett specifikt barn är utsett för föräldrarna, upplever många att det känns som om man kan börja bli förälder.

"Väntan på barnet – den fick jag vara med på ett helt annat sätt än man är när man väntar ett biologiskt barn. Det tycker jag på något sätt är mer intimt mellan föräldrarna. Jag vet inte...men så känner jag."

De faser som är relativt förutsägbara under en biologisk graviditet kan variera radikalt i innehåll vid en adoption. Detta beroende på barnens förutsättningar, aktuella miljö och oförutsedda saker som kan ske i landet man ska adoptera ifrån.

Förutom en väntan längre än 9 månader är inte väntan på ett barn genom adoption väsensskild från en biologisk graviditet. Tiden efter barnbeskedet är jämförbar med den "utvecklingskris" det innebär att vänta och förbereda sig inför en förlossning. Livet är på väg in i en helt ny fas med allt vad det innebär av att få en till medlem i familjen – ett barn som till en början kräver det mesta av förälderns/föräldrarnas kraft och uppmärksamhet.

Vetskapen för anhöriga om den kommande adoptionen kan komma allt ifrån flera år innan barnet kan hämtas, till några månader innan de blivande föräldrarna ska resa iväg till barnets födelseland. Som anhörig kan man gärna höra sig för med den/de blivande föräldrarna om vad de vill ha för stöd under väntan. Vill de kanske själva välja när och hur de vill berätta om hur adoptionsprocessen fortskrider?

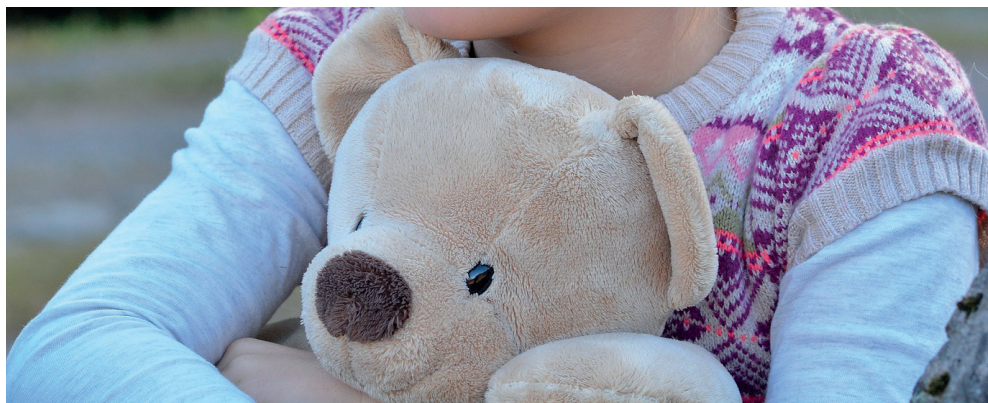
Det finns en mängd bra böcker och nätinformation som beskriver hur väntan på barn kan te sig och vad det innebär att bli en familj genom adoption. De passar bra att läsa både för blivande föräldrar och deras anhöriga.

Barns start i livet

Redan direkt efter förlossningen kan det nyfödda barnet söka kontakt med den eller dem som vårdar det. Ett spädbarn är helt beroende av att det finns vuxna som möter deras behov av mat, blöjbyte och kärleksfull omvårdnad. Blir barnets behov tillfredsställda vet de ganska snart var de hör hemma och ljud, dofter och smaker gör att det känner sig tryggt. Via återkommande rutiner och vuxnas lyhörda svar på signaler om hunger, vila och stimulans, börjar barnet så småningom uppleva samband mellan vad den gör och vad som då händer. Sambanden ger en första upplevelse av mening, att kunna påverka sin omgivning och börja förstå världen runtomkring.

I samspelet mellan barn och vuxen triggas den vuxnes "omvårdnadssystem" och barnets "anknytningsbeteende". Utifrån den/de nära vuxnas förmåga till omvårdnad skapar barnet sedan ett anknytningsmönster. Omvårdnadsbeteende är ett evolutionärt beteende som finns naturligt hos de allra flesta vuxna, men som också formas av den fysiska och psykiska omvårdnad vi själva fått som barn samt den förmåga vi har haft att skapa goda relationer senare i livet. Små barn, som är beroende av vuxna, anpassar sig naturligt efter sina föräldrar eller andra vårdare för att få mesta möjliga uppmärksamhet och omsorg.

Många barn som behöver adoption har förlorat sitt välkända sammanhang tidigt och kan också ha flyttats mellan flera olika miljöer innan det blir möjligt att få ett nytt stabilt hem. För barn skapar separationer alltid otrygghet och uppbrott som kan vara smärtsamma.

Övergivna barn kommer ofta till barnhem där det inte är en självklarhet att de får sina behov tillfredsställda av vuxna som har tid eller förmåga att "tona in" de individuella behov varje barn har. Är man på ett barnhem, med många som konkurrerar om de vuxnas omsorger, blir en del barn väldigt medgörliga, leende och "snälla". Andra kan börja bråka eller busa mer för att få uppmärksamhet. Vissa har svårt att förmedla sina behov och lyckas ofta inte fånga någons uppmärksamhet. Barn som får för lite omvårdnad kan också bli deprimerade och stänga ner anknytnings signaler och bli passiva, "i sin egen värld".

En del barn som kommer genom adoption har haft det ganska bra under tiden i ursprungslandet. De har haft turen att kanske fånga någon vuxens speciella uppmärksamhet på barnhemmet, bött hos en äldre släkting som senare gått bort eller hamnat i familjehem som lyhört känt in och svarat på barnets behov. Barn som lämnar en trygg miljö och/eller goda, nära relationer kan uppleva en sorgprocess när de kommer till sina nya föräldrar.

"Man vet inte vad som kommer och hur det blir...det var inte det här med adoptionen i sig, utan om det blir besvärligt som oroade mig...Och inte minst tänker man på barnet, ett litet barn som kommer till något hel nytt – det måste ju vara en omställning utan dess like."

Den livsviktiga anknytningen

Vi har alla olika anknytningsmönster, som kan vara mer eller mindre trygga, utifrån vad vi har varit med om i livet. Våra anknytningsmönster påverkar bland annat hur bekväma vi är med att uttrycka och lyckas reglera våra medfödda känslor. Att ha kontakt med sina känslor, och uttrycka dem på ett sätt så det gynnar oss själva och blir begripliga för andra, ger en viktig guidning i socialt samspel och i att kunna göra kloka livsval.

När barn kommer till Sverige genom adoption vet vi ofta inte exakt vad de varit med om och hur deras anknytningsprocess har sett ut. Vad vi vet är att det tar tid att bygga upp nya, trygga band till föräldrar och andra anhöriga. Forskning har visat att varken biologiska band eller konststillhörighet avgör vem som kan ge bäst omvårdnad till ett behövande barn. Barn kan knyta an till flera personer samtidigt. De personer i barnets närhet som lyckas besvara barnets signaler på bästa sätt blir barnets primära anknytningspersoner.

Barn som inte haft någon stabil mamma eller pappa vet inte vad det innebär att ha nära, bestående och exklusiva familjerelationer. Barn som varit på barnhem litar ofta inte på att några få utvalda vuxna kommer att stanna kvar vid dess sida. När barnet väl fått föräldrar genom adoption kan hen till en början vara distanslöst i sitt beteende gentemot vuxna och söka närhet var helst det finns ett ledigt knä eller en famn. Omgivningen kan ibland tolka "öppenheten" som trygg, men i verkligheten tyder barnets beteende på precis det motsatta.

Att den nya familjen finner en ömsesidig samhörighet och tillit är avgörande för att barnet ska kunna hantera mänskliga kontakter och nya situationer på ett bra sätt i framtiden. En trygg anknytning medför också att barnet succesivt kan bli mer självständigt och välmående. Den känslomässiga tryggheten har också betydelse för inlärningsförmåga – att kunna uppleva sammanhang tidigt i livet gynnar förståelse, koncentration och att lita på sig själv och sin egen kompetens.

Mor- och farföräldrarnas roll i anknytningsprocessen

Under den första tiden när barnet kommit till sin nya familj kan det vara bra att mor- och farföräldrar är rustade med lite tålamod innan de kan sitta barnvakt eller själva ta med barnbarnet på egna utflykter. Alla barn är olika och tar olika lång tid på sig för att knyta an till föräldrarna och ofta kan den nya familjen behöva en del tid helt för sig själva. Det är bra om mor- och farföräldrar och andra vuxna i barnets närhet förstår anknytningsbehovet och inte uppmuntrar ett distanslöst beteende. Andra vuxna än föräldrarna får absolut komma nära barnet och leka, men just behovet av tröst, matning, toabesök och läggning är det till en början viktigt att föräldern/rarna tar hand om.

Som anhörig kan man gärna fråga de nyblivna föräldrarna om hur just de vill ha det med besök, kontakt och stöd. Praktisk hjälp med trädgårdsskötsel och matlagning brukar vara mycket uppskattat! Ju snabbare barnet får tryggheten och upplevelsen av vad det innebär att tillhöra en familj att lita på, desto fortare kan den nya familjen också öppna upp för mer kontakt med den äldre generationen och övriga släktingar och vänner.

För de nyblivna föräldrarna är ofta den första tiden omvälvande, påfrestande och glädjefylld, precis som när man får ett biologiskt barn. Barnet kan ofta vara i olika utvecklingsstadierna på en och samma gång – känslomässigt, socialt och motoriskt. Det är inte ovanligt att barn som kommer genom adoption till en början uppför sig "exemplariskt" och "moget", för att sedan bli känsloutlevande och testa gränser när de känner sig trygga med sina föräldrar och mor-och farföräldrar.

Just mycket exklusiv närkontakt är ofta viktigt att barnet får den första tiden i sin nya familj. Detta gäller även äldre barn, som kanske inte fått så mycket fysisk och psykisk omvårdnad som bebisar. Det är inte ovanligt att barn som adopteras, efter en tid i sitt nya hem, "regredierar" till ett tidigare utvecklingsstadium som en kompensation för omvårdnadsbrister. En 5-åring kanske behöver blöja igen och/eller vill dricka vä-lling i flaska. Då kan det vara bra att tänka på att barnet varit med om en väldigt stor förändring och bytt miljö. Det "barnsliga" behovet kan ses som en ömsesidig chans att kompensera för en tid då man inte varit tillsammans. Går man behoven till mötes, istället för att tro att något är fel, kommer barnet efter en tid att återgå till ett mer åldersadekvat beteende. Om barnet regredierar bör föräldrarna, inte andra vuxna, ta hand om just dessa småbarnsbehov.

En del barn är inte alls kontaktsökande i början - kanske stela i mimiken, undviker ögonkontakt och/eller visar rädsla och "avstängdhet" på andra sätt. Då är det viktigt att vara lyhörd för barnets signaler, kanske stå tillbaka med egna behov och succesivt närma sig. Initialt kan man behöva vara lite försiktig både med röst, rörelse och kroppskontakt men samtidigt visa närvaro och intresse. Så småningom blir barnet mer tryggt med att man är en vuxen att lita på som varken kommer att straffa eller försvinna. När rädslan försvinner tar nyfikenhet och glädje ofta plats.

"Jag hade köpt en boll, en färgglad boll som jag började kasta till henne lite mjukt...Först brydde hon sig inte om den, men sen försökte hon ta den, men det klarade hon inte av...När hon skulle kasta den så tappade hon den bara bakom sig. Men till slut gick det - och då...det första leendet...oj,oj...nej, nu börjar jag gråta igen..."

För det mesta lyckas familjer genom adoption bygga upp trygga anknytningsrelationer och mor- och farföräldrar blir väldigt viktiga i barnbarnens liv. Barn som en eller flera gånger varit med om separationer kan absolut ha ett extra starkt behov av släktrotter i sitt nya land.

"Ja, först är ju Anna mitt första barnbarn och sen har hon gått igenom allt det där jobbiga. Det är sånt som kommer finnas med, i alla fall på något sätt i framtiden...Jag tror att det är sådant som stärker känslan och ömheten, gör henne extra speciell..."

Mor - och farföräldraskap

Människor lever mycket längre än de flesta andra däggdjur och kvinnor har många år i livet då de inte är fertila. Förklaringen antas vara att den äldre generationen fyller en evolutionär funktion, eftersom de kan ta hand om sina barnbarn och hjälpa dem att överleva.

Barnbarnens ankomst är en av de största förändringarna i livet eftersom så många relationer påverkas. Man blir själv mor- och farförälder och ens vuxna barn blir förälder. Det finns också en svärdotter/son som knyts närmare familjen och släkten utvidgas med hens familj.

Idag finns en mängd information om mor- och farföräldraskap, både i böcker och på internet. Flera tregenerationsstudier visar att mor- och farföräldrar och deras barnbarn ofta har ett stort och gott inflytande på varandra. Relationen mellan mor-och farföräldrar och barnbarn brukar vara den näst viktigaste och frekventa efter föräldra-barnrelationen. Allt fler aktiviteter ordnas nu av studieförbund, institutioner och föreningar, riktade direkt till mor- och farföräldrar - exempelvis digitala kurser för den äldre generationen och deras barnbarn samt muséer som har speciella "Granniesvisningar".

I hela det västerländska samhället har det skett en intimisering av mellanmänniska relationer, vilket bland annat inneburit att vi fått en mer informell kontakt mellan generationerna. Från att ha haft ett mer respektfullt, och kanske distanserat, förhållande till de äldre är barnbarn idag ofta mer öppenhjärtiga och frimodiga. Ett mer jämställt samhälle, med pappor som är mer närvarande i barnens liv, har också påverkat den äldre generationen. Det är inte ovanligt att morfar och farfar är mer aktiva i omsorgen om sina barnbarn än de tidigare var med sina egna barn. När pensionstiden är inne får de en chans att fylla sin tid med viktig omvårdnad i familjerelationer och ibland även kompensera för bristfällig kontakt med de vuxna barnen.

Tid till umgänge och nya släktrrelationer kan också ge mer konflikter – ointresse för "otimade" barnbarn man inte har lust och tid att vara med, gränslöshet med "goda råd" till nyblivna föräldrar, oanmälda besök och rivalitet mellan mor- och farmor. Det är några av de vanligaste konflikterna som brukar uppstå när barnbarnen kommer.

"Jag är ju ingen matmorsa! Min mamma var hemmafru och lagade mat...allt sånt där. Men jag har slängt hennes måsten över axeln...Jag lagar gärna då och då, men då får det bli på mina villkor."

Olika kontakt under åren

Mor- och farföräldrar kan ha olika funktioner i barnbarnens liv beroende på barnens ålder. Den tidiga skolåldern, 7-12 år, är ofta den gyllene åldern för mor- och farföräldrar och barnbarn. Då kan man göra mycket roligt tillsammans och även ge varandra ömsesidig behövlig hjälp, kanske med läxläsning eller småärenden. I skolåldrarna kan många barn ha koncentrationsförmåga för och intressera sig för att höra om släktens historia och den äldre generationen. Hos barnbarn som kommit genom adoption kan detta också väcka intresse för den egna biologiska bakgrunden och ibland ställs sådana frågor till mor-och farföräldrar. Vid tillfälle kan det vara bra om den äldre generationen frågar föräldrarna hur och vad de vill dela med sig av om barnets historia. Vad kan föras vidare till barnet utifrån dess ålder och förmåga att hantera informationen känslomässigt? Finns få, eller inga svar att ge barnet kan det också vara viktigt att ge plats för reflektioner och höra lite om hur barnbarnet funderar.

I puberteten och tonåren kan barn vilja distansera sig både från föräldrar och mor- och farföräldrar. För barn som adopterats kan ibland "normala" konflikter bli extra tuffa på grund av att minnen och känslor av tidigare smärtsamma separationer väcks till liv. Detta kan ofta vara omedvetna känslor, kanske irritation och oro i kroppen, som kan te sig obegripliga och intensiva för både föräldrar och tonåringar. Under denna känslomässiga "berg- och dalbana" kan en trygg relation till mor- och farföräldrar bli extra viktig.

"Fastän det ofta blir alldeles för kort, vill han gärna komma ut hit och han tycker mycket om oss. Han är så pysslig och vill ofta göra manikyr på mig...Nu har han ibland tagit avstånd från mamma och pappa...sagt att de inte är hans riktiga föräldrar, de ska inte bestämma...Men till farmor och farfar kommer han ofta. Och han vill så gärna prata och titta på alla saker vi har från hans land."

Likhet och olikhet i adoptivfamiljen

Det finns idag stor medvetenhet om vikten att kunna benämna, och förhålla sig öppet kring likheter och olikheter inom familjer som bildats genom adoption. Forskning kring adoption visar att barnets ursprung varken bör förnekas eller förstoras. Barnet kan exempelvis ha en extra känslighet för oförutsedda händelser och personalbyten på förskola och skola, utifrån tidiga separationer, vilket kan vara bra att personal får information om. Samtidigt kan, och bör, långt ifrån alla eventuella problem kopplas till adoptionen.

Det är givetvis fullt möjligt att barn genom adoption också visar sig ha en eller flera olika diagnoser och/eller andra problem. Att låta göra en utvecklingsbedömning och/eller neuropsykologisk utredning av ett barn som adopterats bör dock undvikas de två-tre första åren i Sverige, om inte stora svårigheter är uppenbara och inte förändras med tiden. Det är dock viktigt att komma ihåg att det tar tid för ett barn att återhämta sig efter ett stort miljöombyte. Många barn som adopterats kan också vara försenade i utvecklingen på grund av bristande stimulans, begränsat utrymme för rörelse och motorik samt mer tillsägelser än dialog på barnhem som inte utvecklat deras språkförmåga särskilt bra.

Bekräfta ursprunget

Redan när barnet kommer till sin familj ser det annorlunda ut, kanske det har en annan hudfärg eller ögonform än sina föräldrar. En del barn som kommer från europeiska länder kan dock, av en ovetande omgivning, antas vara ett biologiskt barn till föräldrarna.

Oavsett barnets födelseland är det bra om föräldrarna tidigt sätter ord på barnets ursprung. Detta bör ske i små portioner, givetvis utifrån barnets utvecklingsnivå och intresse för ämnet. Det finns idag en mängd böcker som riktar sig till barn och familjer genom adoption. De kan ha olika teman – exempelvis barnböcker om att bli adopterad och att åka på resa för att hämta syskon ifrån sitt födelseland. Det finns också flera böcker av vuxna adopterade som beskriver sin uppväxt, reflektioner kring adoptionen och hur det har varit att själv få biologiska barn när man är adopterad. Det finns också internationellt adopterade i Sverige i dag som själva hunnit bli mor- och farföräldrar.

Barnböcker kan vara en god introduktion för föräldrar och mor- och farföräldrar som påvisar öppenhet kring adoption och ger möjlighet att läsa av barnets intresse och eventuella frågor. Det viktiga är att då och då markera att en beredskap finns att prata om adoption och/eller ursprungsland, så att barnet inte upplever att frågorna är tabu eller ensam går omkring med funderingar.

De flesta adopterade, men inte alla, är intresserade av sitt ursprung. Frågor om adaptionen och biologiska föräldrar betyder inte att man känner sig mindre hemma i sin nya familj. Tvärtom kan det ofta betyda att man är så trygg att innersta tankar kan delas.

Barn som adopteras har i grunden två uppsättningar föräldrar och mor- och farföräldrar. Frågan om en mormor i Colombia eller farfar i Sydkorea kan givetvis komma och det kan vara bra att själv hinna reflektera lite innan eventuella frågor kommer. Hur skulle jag ha tänkt och känt om det var jag som var adopterad? Hur lever släktingarna i barnets ursprungsland? Är det något mitt barnbarn funderar över och vill dela med mig eller oss?

"Han sa att jag kanske är för tidigt född när vi tittade på filmen från Etiopien...så han har nog tankar och funderingar. Det kanske kommer mer och mer ju äldre han blir."

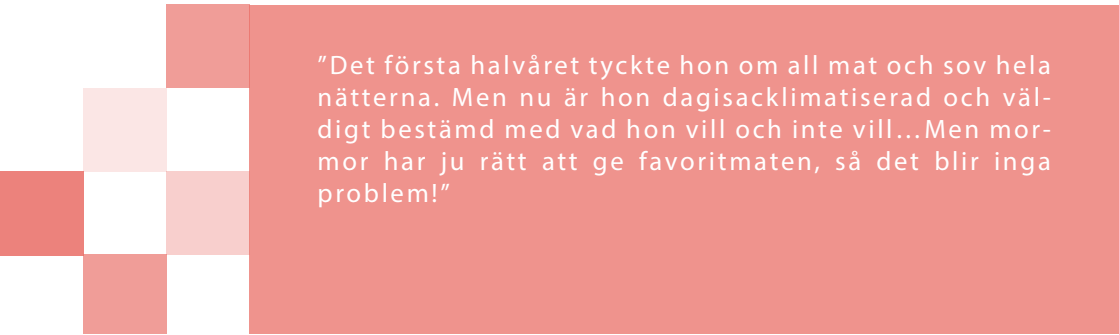
Adoptivmormorskap - är det annorlunda?

Det finns väldigt lite forskning om just mor- och farföräldrar genom adoption. De få studier som finns visar dock främst på likheter mellan ett biologiskt mor- och farföräldraskap och det man upplever av kontakten med barnbarn som mor- och farförälder genom adoption. Nedan presenteras några av resultaten från skriftförfattarens psykologexamensuppsats "Jag blev mormor på Arlanda – 12 kvinnors upplevelse av sitt adoptivmormorskap".

Relationen till barnbarnen

Det mest framträdande i kvinnornas berättelser var entusiasmen samt den omsorg och kärlek de kände för sina barnbarn. Det var tydligt att mormödrar genom adoption hade en likvärdig upplevelse av omsorg för barnbarn genom adoption och biologiska barnbarn. Barnbarnens positiva betydelse beskrevs i termer som; upplevelse av ett värdefullt åldrande, glädje och släktbevarande.

Alla mormödrar genom adoption i studien sa att de ganska snabbt upplevde att de fick en god kontakt med sitt barnbarn. De som fick små barnbarn berättar om en första tid utan större komplikationer.

"Det första halvåret tyckte hon om all mat och sov hela nätterna. Men nu är hon dagisacklimatiserad och väldigt bestämd med vad hon vill och inte vill...Men mormor har ju rätt att ge favoritmaten, så det blir inga problem!"

Det är möjligt att den smidiga anpassningen, som flera mormödrar beskriver, är uttryck för att de barnbarnen hade fått en så god omvårdnad i ursprungslandet att de klarade en separation och omställning utan större problem. En annan tolkning är att barnen anpassat sig till barnhemsmiljön och åt allt som serverades för att få lite positiv uppmärksamhet. En god sömn hos småbarn är ofta ett tecken på välmående. Ett extra stort sömnbehov hos ett lite äldre barn kan också vara ett psykosomatiskt uttryck för återhämtning efter en stor förändring i livet.

Mormödrarna som fick äldre barnbarn berättade om en första tid i den nya familjen som inte var så lätt, inte heller för den äldre generationen.

”Vi knöt ju an direkt...Men vad som var svårt med Maria, det var att hon tyckte att det var så jobbigt när vi skulle gå hem...Hon grät så förtvivlat och kunde få såna utbrott. Vi fick turas om att hålla så hon inte skulle skada sig. Hon skulle nog skaffa sig tillit, lita på att nu är det så här...De gick över så småningom, men det var mycket jobb.”

När ”Maria” blev tonåring hade hon och mormor utvecklat en mycket fin kontakt.

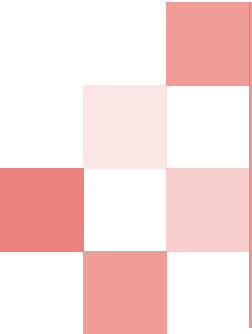
Överlag verkar det som om mormödrar lyckats få en god och ganska regelbunden kontakt med sina barnbarn, både när barnen var små och när de blev äldre.

Ingen av mormödrarna i studien uttryckte att de ”offrade” sig för barn och barnbarn, utan umgicks när de hade lust och gärna avlastade föräldrar då och då. Nästan alla berättade att det fanns gränser i relationen till vuxna barn och barnbarn. Mormödrarna månade om sina egna liv med många intressen – aktiviteter, vänner och resor.

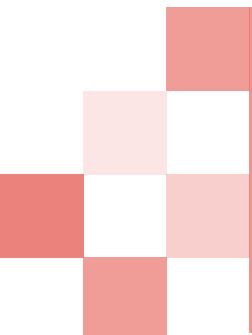
Relationen till dottern

En stor majoritet av kvinnorna i studien berättade om att de har mer kontakt med sin dotter efter att barnet genom adoption kommit. Många tyckte också att relationen blivit bättre än den var förut och dottern var angelägen om att barnbarnet skulle ha goda släktband till den äldre generationen.

"Jag känner att vi kommit närmre varandra...Hon vill det och jag är glad för att hon vill ha med mig mycket med Pontus. Som jag ser det är det framförallt för hans del, men kanske också för oss – att vi ska ha en bra kontakt. Hon har ju själv haft det så bra med mormor och farmor."

Speciellt i de relationer där det funnits en distans mellan dotter och mor, åren före adoptionen, upplevde mormödrarna att barnbarnet fört generationerna närmre varandra.

"Det har nog blivit positivare...Hon är öppnare nu än förut. Jag tror kanske att det beror på att hon är gladare och att hon blivit mamma."

Lika och olika adoptivmormorsskap

Samtliga kvinnor i studien talade om att de inte tänker på sig själva som "adoptivmormödrar" utan som mormödrar, kort och gott. Flera av mormödrarna var måna om att beskriva att barnen "smälte in i släkten" på ett naturligt sätt. Trots att kvinnorna inte explicit uttryckte att något är annorlunda med adoptivmormorskapet reflekterade de flesta kring likhet och olikheter i adoptivfamiljen. Och det utifrån att barnen hade ett annat biologiskt ursprung – att det kanske gjorde att de var lite mer högljudda eller hade andra begåvningar än släktingar brukar ha.

"Jag tror att han är lite konstnärlig och där kan man ju tänka på hans biologiska föräldrar, för det finns det ju absolut inte i vår släkt. Och min dotter sa att Karl ritade ju redan en hund bättre än mej..."

Mormödrarna trodde överlag inte att barnbarnen funderade särskilt mycket på sitt ursprung och att de hade ett annat utseende än de andra i familjen. Mormödrarna som hade äldre barnbarn kunde fundera kring rasism som deras barnbarn kan komma att möta.

I många av svaren från mormödrarna framskymtar en begränsad kunskap om och/eller distans till barns eventuella speciella behov. Detta är inte särskilt överraskande utifrån att den äldre generationen inte har någon självklar plats i det formella förberedelsearbetet inför adoptioner, trots den viktiga funktionen de kan fylla för sina vuxna barn och barnbarnen. Det var inte många årtionden sedan adoption betraktades som något "man talade tyst om".

"Ja, för att hon ska råka illa ut för att hon är svart...Det har jag tänkt mycket på sista tiden, hur det ska bli när hon blir vuxen. Som mindre barn, då fanns tryggheten där med familjen och dagis. Då går det ju bra, men jag kan vara orolig för när hon ska ut i världen..."

Modern spädbarnsforskning pekar på att förmåga till föräldraskap förs vidare från generation till generation. Att ge blivande föräldrar fullt stöd och bekräftelse inför valet att adoptera är ovärderligt. Likaså att vara öppen inför att barnets ursprung, mer eller mindre, kan komma att påverka familjen i livets olika skeenden. För familjer genom adoption är kärlek, förståelse och inkännande mor-och farföräldrar den största gåvan de kan få av den äldre generationen. Och barnbarn kan ofta ge en berikande erfarenhet, glädje och perspektiv på livet.

"Är det så att jag har blivit äldre som jag känner att det känns annorlunda? Eller är det Milla det beror på, att jag mjuknat på något sätt...Det känns så i varje fall, att det har blivit något nytt när jag fått barnbarn."

”Barnbarn är livets efterrätt”. När man får barnbarn genom adoption ställs man mitt i den stora glädjen också inför de speciella frågor och funderingar som hänger ihop med adoption.

Den här skriften riktar sig till blivande far- och morföräldrar – den generation som är en så viktig del av barnens liv.

KONTAKT

Adoptionscentrum
www.adoptionscentrum.se ■

Barnen Framför Allt
www.bfa.se ■

Barnens Vänner
www.bvadopt.se

